

**THE HISTORY OF FORMATION
AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF WIND MUSIC
IN THE CONTEXT OF NATIONAL CULTURE
OF UKRAINE
AND ABROAD COUNTRIES**

The collection of scientific works

Vol. 11

Rivne – 2019

ISSN 2522-1590 (Online)
ISSN 2522-1582 (Print)

Випуск XI

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ**
м. Рівне – 2019

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State Humanitarian University
Department of wind and percussion instruments of RSHU**

**THE HISTORY OF FORMATION
AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF WIND MUSIC
IN THE CONTEXT OF NATIONAL CULTURE
OF UKRAINE
AND ABROAD COUNTRIES**

The collection of scientific works

Vol. 11

**Rivne
2019**

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра духових та ударних інструментів РДГУ**

**ІСТОРИЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

Збірник наукових праць

Випуск 11

**м. Рівне
2019**

УДК 788 : 008(063)

I-90

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації *серія KB № 19865-9665 P***Збірник наукових праць видається з 2006 року.***Друкується за ухвалою Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 30 березня 2019 р.)***Редакційна колегія:****Цюлюпа С.Д.**, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, **голова редакційної колегії;****Палаженко О.П.**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, **відповідальний секретар;****Карп'як А.Я.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Львів;**Качмарчик В.П.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Київ;**Стоян Караїванов**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Пловдив, Болгарія;**Пьотр Лято**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Краків, Польща;**Кшиштоф Камінський**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Лодзь, Польща;**Скороходов В.П.**, доктор культурології, професор, м. Мінськ, Республіка Білорусь;**Леонов В.А.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Ростов-на-Дону, РФ;**Круль П.Ф.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Івано-Франківськ;**Сверлюк Я.В.**, доктор педагогічних наук, професор, м. Рівне;**Вовк Р.А.**, кандидат мистецтвознавства, професор, м. Київ;**Громченко В.В.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Дніпро;**Кушнірук О.П.**, кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник НАН України, м. Київ;**Гишка І.С.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Львів;**Прокопович Т.Ю.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Рівне.**Рецензенти:****Качмарчик В.П.**, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри дерев'яних духових інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського;**Яремко Н.О.**, доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичної фольклористики Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка.**Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя.** Збірник наукових праць. Випуск 11 / Упорядник С.Д. Цюлюпа. – Рівне: Волинські обереги, 2019. – 164 с.

ISSN 2522-1590 (Online)

ISSN 2522-1582 (Print)

У збірнику містяться результати наукових досліджень у жанрі духової музики, поєднані різні підходи дослідників до розкриття питань з історії виконавства на духових інструментах, створення духових оркестрів та перспективи їх розвитку, а також з методики викладання гри на музичних інструментах.

Подана проблематика, наукові статті містять корисну інформацію для викладачів, студентів, магістрантів, аспірантів та докторантів мистецьких вищих навчальних закладів і широкого кола шанувальників жанру духової музики.

The collection contains the results of research in the genre of wind music, combines different approaches of researchers to disclose the issues of history performance on wind instruments, creation of brass bands and prospects for their development, as well as teaching the methodic of performance on musical instruments. Submitted problematics and scientific articles contain useful information for teachers, students, undergraduates, graduate students and doctoral students of art universities, as well as for a wide range of fans of the brass music genre.

УДК 788 : 008 (063)

**Збірник зареєстровано в міжнародних науково-метричних базах:
Google Scholar, Academic Resource Index ResearchBib***За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори статей.**Погляди авторів можуть не збігатися з позицією редакційної колегії.*

ISSN 2522-1590 (Online)

ISSN 2522-1582 (Print)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2019

© Кафедра духових та ударних інструментів РДГУ, 2019

© Видавництво "Волинські обереги", 2019

З М І С Т

Історія та теорія музичного мистецтва

Вовк Р.А. Пам'яті митця... ..	7
Кушнірук О.П. Тембровий чинник як фактор смислоутворення форми у симфоніях О. Яковчука (про роль групи мідних духових інструментів).....	11
Прокопович Т.Ю. Концепти духівий / духовий у поетичній рецепції: Григорій Сковорода – Павло Тичина – Сергій Жадан	14
Караиванов С.И. 85 лет со дня рождения Петко Радева.....	19
Горбаль Я.М. Соціальні функції музикування військових оркестрів Галичини першої половини ХХ століття	27
Леонов В.А., Фартушный В.П. Не благодаря, а вопреки... ..	33
Цюлюпа С.Д., Марценюк Г.П. Пам'яті видатного українського трубача... ..	37
Гишка І.С. Перша і єдина в державі Україна	41
Piotr Lato. Trio in One Movement Arnolda Баха oraz Fantasy nr 1 Charlesa Villiersa Stanforda – kontynuacja badań nad brytyjską muzyką klarinetową.....	48
Старко В.Г. Внесок фаготистів Львова у становлення української фаготової школи (ХХ – ХХІ ст.).....	53
Таран В.Л., Вовк Р.А. До 30-річчя заснування класу саксофона в Національній музичній академії України імені П.І. Чайковського.....	57
Столярчук Б.Й., Островська О.Ю. Еволюція предметно-циклової комісії «Оркестрові духові та ударні інструменти» Рівненського музичного училища в музичній культурі Рівненщини.....	62
Закопець Л.М. Історія виникнення й професійної діяльності відділу духових та ударних інструментів Львівської середньої спеціалізованої школи-інтернату імені Соломії Крушельницької.....	66
Сіончук О.В., Сіончук Ю.О. Концертні форми художньо-творчої діяльності військових духових оркестрів.....	71
Трачук Л.Д., Головата Л.В. Діяльність циклової комісії оркестрових духових та ударних інструментів Тульчинського коледжу культури.....	76
Турчинский Б.Р. Исаак Кобец: «Человечность – кредо учителя»	80
Кирилишен Г.В. Історична хроніка духової інструментальної музики на Тульчинщині з ХVІІІ по ХХІ століття	84
Гайдабура О.Д. Ретроспективний огляд та розвиток духового виконавства на теренах України.....	87
Мисько А.А., Цюлюпа Н.Л. Ударні інструменти в культурно-мистецькому житті Рівненщини.....	92

Педагогіка та методика духового виконавства

Громченко В.В. Своєрідність засобів виразності саксофона у творах духового соло	97
Леонов В.А., Палкина И.Д. Мышление и его специфика при игре на духовых инструментах.....	101
Концевич О.Ю., Карпьяк А.Я. Сучасний погляд на проблеми опанування майстерністю виконання трубного концерту ХХ початку ХХІ століть	106
Wiesław Suruło. Paul Taffanel – człowiek i jego dzieło.....	111
Палаженко О.П., Пахомов Д.В. Урок музики як основний компонент формування музичного смаку у дітей молодшого шкільного віку.....	116
Пастушок Т.В. Виконавське дихання музикантів-духовиків як основа культури в оркестрових колективах сьогодення	119
Димченко С.С., Димченко С.С. Диригентські засоби музичної виразності у відтворенні фразування	122
Марценюк Г.П. Нетрадиційні та сучасні прийоми виконання у практиці гри на тромбоні	127
Ван Цзі. Методичні концепції функціонування дихальної системи музиканта-духовика ...	134
Юрків І.І., Крет З.М. Специфіка роботи диригента з оркестром духових інструментів Рівненського музичного училища	137
Димченко С.С., Димченко К.С. Педагогічний почерк Протаса Миколи Миколайовича у вихованні учнів-кларнетистів	140
Жульєв А.П. Методичні засади роботи з навчальним оркестром (з особистого досвіду роботи з оркестром «Джаз-академія»)	144
Відомості про авторів	151
Презентація сучасних наукових, навчально-методичних та нотних видань духовиками України та зарубіжжя	154

УДК 78.03 (477)

Цюлюпа С.Д.,
м. Рівне
Марценюк Г.П.,
м. Київ

ПАМ'ЯТІ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО ТРУБАЧА...

Анотація. Стаття присвячена пам'яті В.Т. Посвалюка – видатного українського трубача, педагога, вченого, музично-громадського діяча, доктора мистецтвознавства, професора Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. В статті розглядаються шляхи багатогранної життєвої, науково – творчої, педагогічної та громадської діяльності відомого в Україні та за її межами музиканта – трубача.

Ключові слова: В.Т. Посвалюк, трубач, науковець, педагог, громадський діяч.

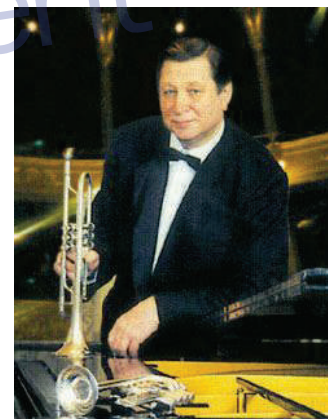
Annotation. The article is devoted to the memory of V.T. Posvalyuk, an outstanding Ukrainian trumpeter, pedagogue, scientist, musical public figure, doctor of art studies, professor of the National Music Academy of Ukraine named after P.I. Tchaikovsky.

The article highlights a multifaceted life, scientific and creative, pedagogical and public activities of the musician-trumpeter who was well – known in Ukraine and abroad.

Valery Terentyovich Posvaliuk, a bright representative of the Ukrainian trumpet school, is a well-known personality among the national and European musical community. In the glorious corpse of teachers-performers of the national wind and instrumental-orchestral performance, V. Posvaliuk holds a prominent place as a concert trumpeter, soloist of the symphony orchestra of the National Opera of Ukraine named after T.G. Shevchenko, President of the Guild of trumpeters-professionals of Ukraine, doctor of art studies, vice-rector for scientific work, head of the department of copper wind and percussion instruments of the National Music Academy of Ukraine named after P.I. Tchaikovsky, professor, Honored Artist of Ukraine, musical-public figure, author of numerous scientific articles, monographs, textbooks, methodical articles and musical publications.

Keywords: V.T. Posvalyuk, trumpeter, scientist, pedagogue, public figure.

Постать Валерія Терентійовича Посвалюка – яскравого представника української школи гри на трубі – добре знана в національному і європейському музичному просторі. У славній когорті виконавців-педагогів національного духового інструментально-оркестрового виконавства В.Т. Посвалюк посідає чільне місце як концертуючий трубач, соліст симфонічного оркестру Національної опери України імені Т.Г. Шевченка, президент Гільдії трубачів-професіоналів України, доктор мистецтвознавства, проректор з наукової роботи, завідувач кафедри мідних духових і ударних інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, професор, заслужений артист України, музично-громадський діяч, автор чисельних наукових статей, монографій, навчальних посібників, методичних розробок та нотних видань.

Мета статті. Багатовекторність творчої діяльності професора В.Т. Посвалюка заслуговує належної оцінки і спонукає вчених, дослідників історії виконавства на трубі щодо подальшого вивчення творчого та наукового надбання цієї непересічної особистості. Тому автори статті вшановуючи пам'ять про славного музиканта – трубача керувались метою розкрити основні віхи історії життєвого та творчого шляху Валерія Посвалюка.

Виклад основного матеріалу. Народився Валерій Посвалюк 20 липня 1947 р. у Києві в сім'ї службовця. З Києвом, де після війни сім'я Посвалюків оселилася на Подолі, пов'язане і подальше життя Валерія. Його мати дуже любила співати, і її голос часто лунав у родині. І не випадково саме мама помітила музичні здібності сина і Валерій став учнем київської дитячої музичної школи № 1 по класу труби у досвідченого виконавця і педагога О.П. Белофастова. Вчитель став для учня прикладом довершеного володіння інструментом. Він просто зачарував талановитого учня мистецтвом гри на трубі, а вона – супутницею творчого буття Валерія Терентійовича назавжди.

Після дитячої музичної школи з 1959 р. навчання продовжується у Київській спеціалізованій музичній школі імені М. Лисенка при Київській державній консерваторії імені П.І. Чайковського. Зрозуміло, що серед причин успіху юного виконавця були роки напруженої праці знову у класі О.П. Белофастова. Успіхи в оволодінні інструментом, за якими уважно спостерігав професор Вільгельм Мар'янович Яблонський (консультант духового відділу школи) дозволили Валерію брати участь у святкових і звітних концертах школи, набуваючи сценічного виконавського досвіду. Цікаво, що саме Валерій Посвалюк стане першим біографом професора В.М. Яблонського – заслуженого

діяча мистецтв УРСР, провідного українського трубача, видатного педагога, декана оркестрового факультету консерваторії. Тому не випадковим, а закономірним наслідком подальшого творчого самовдосконалення стало навчання у класі труби професора В.М. Яблонського в Київській державній консерваторії, де Валерій у 1965 р. стає студентом другого курсу.

Початок трудової діяльності Валерія Посвалюка припадає на 1967 рік, коли він, студент четвертого курсу консерваторії, був прийнятий на посаду соліста Державного академічного симфонічного оркестру УРСР. Слід зазначити, що цей оркестр на той час був одним з найкращих творчих колективів СРСР. За роки роботи у цьому славетному колективі В. Посвалюку поталанило зустрітися з багатьма відомими музикантами й диригентами. Валерій Терентійович пройшов блискучу школу оркестрового виконавства, працюючи під орудою таких видатних диригентів того часу як Н. Рахлін, К. Сімеонов, В. Кожухар, С. Турчак, В. Гнедаш, І. Гамкало, К. Іванов, Є. Светланов, К. Кондрашин, Г. Рождественський, Ю. Темірканов, Курт Мазур (Німеччина), Карло Цекі (Італія), Луї де Фроман, Ж. Себастьян, Ш. де ля Конт (Франція), Г. Мітчел, С. Робертсон, В. Балей (США), П. Санджарі (Іран) та інших.

З 1979 року Валерій Посвалюк за результатами конкурсу став працювати солістом симфонічного оркестру Державного академічного театру опери і балету імені Т.Г. Шевченка. Робота у цьому колективі дозволила В. Посвалюку розкрити свій багатий потенціал оркестрового виконавця, творчо розвинути і збагатити новими досягненнями набутий досвід своїх попередників, підняти київську виконавську школу гри на трубі на новий професійний рівень. Відомий диригент, Народний артист України В. Кожухар називав В.Т. Посвалюка "Справжнім романтичним трубачем", якому притаманні яскраве звучання, філігранна техніка, вишуканий смак, розмаїття тембрових барв і високий професіоналізм.

В.Т. Посвалюк особливо майстерно виконував партію труби як соліст симфонічного оркестру Державного академічного театру опери і балету імені Т.Г. Шевченка в спектаклях М. Лисенка "Тарас Бульба", Б. Лятошинського "Золотий обруч", П. Чайковського "Лебедине озеро" та "Спляча красуня". І. Стравинського "Петрушка", А. Хачатуряна "Спартак", С. Прокоф'єва "Ромео і Джульєтта", О. Мелікова "Легенда про любов", та ін. У складі цього славетного колективу Валерій Терентійович гастролював у Німеччині, Франції, Іспанії, Росії, Данії, Японії, Польщі, Болгарії, Греції, Югославії та інших країнах світу. Робота в оркестрі посідала значне місце у творчому житті митця. Водночас, насичену творчу діяльність у якості соліста оркестру Валерій Терентійович успішно поєднував з сольними виступами як в Україні, так і за її межами.

Прагнення сприяти популярності улюбленого інструмента приводить Валерія Терентійовича на педагогічну ниву. З 1969 року він викладач Київської середньої спеціальної музичної школи імені М.В. Лисенка, а з 1989 – веде клас труби у Київській державній консерваторії.

90 роки ХХ – початок ХХІ ст. розкривають надзвичайно потужну енергетичну спрямованість плідної творчості цього митця. Її ознакою стає полі функціональна діяльність В.Т. Посвалюка – педагога і науковця, укладача й музичного редактора компакт-дисків, музично-громадського діяча і ініціатора створення Гільдії трубачів-професіоналів України (Київ – 1994), а згодом і її президента. До складу Гільдії увійшли 24 трубача з Києва, Харкова, Одеси, Львова, Донецька, Рівне, Ужгорода та інших міст України, котрі були об'єднані бажанням сконсолідувати виконавські можливості трубачів-професіоналів для активізації їх культуротворчої ролі у суспільстві. Усвідомлюючи відповідальність розпочатої у Гільдії роботи разом з однопдумцями – колегами Валерій Посвалюк працює одразу за декількома напрямками: просвітницькому, науковому, виконавському. У цей період у роботі Ради Гільдії значно активізуються історико-теоретичні питання розвитку української школи гри на трубі, особливості її регіональних традицій. Матеріали досліджень науковців, провідних методистів і виконавців на духових та ударних інструментах України та зарубіжжя, і зокрема В.Т. Посвалюка публікуються у друкованому органі Гільдії – створеному в 1995 році, щорічному журналі "Брас-бюлетень".

Починаючи з 2001 року в Україні були видані кілька компакт-дисків В. Посвалюка – перші українські ліцензовані компакт-диски, видані промисловим способом новоствореною фірмою "Росток-Рекордз". Перший з них – "Музика "бароко" для труби" (2001) – включає концерти для майстрів стародавньої музики; другий – "Антологія українських трубачів" (том 1) вийшов 2003 році до якого увійшли кращі твори зі збережених записів відомих українських виконавців старшого покоління: Т. Докшицера, Г. Орвіда, М. Бердієва, С. Бальдермана, а також наступних поколінь київських трубачів – В. Посвалюка, В. Кафельникова, В. Лейсмана, М. Баланка, Г. Постоя, О. Потієнка.

З 2006 року Валерій Терентійович очолює кафедру мідних духових і ударних інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Успішним результатом його

педагогічної діяльності стала перемога багатьох його учнів на Всеукраїнських і Міжнародних конкурсах виконавців на духових інструментах, які нині працюють у творчих колективах України та за її межами. Серед учнів В.Т. Посвалюка такі професійні музиканти, як І. Барановський, О. Корш, В. Анцупов, С. Дем'янюк, І. Гомель, А. Арсенюк, О. Яненко, О. Петренко, П. Полонський, І. Дубник, О. Федотов, І. Мишук та інші.

Розкриваючи творчий портрет цієї особистості слід наголосити, що Валерій Посвалюк став першим українським науковцем, котрий познайомив Європу і США з історією української школи гри на трубі. Свідченням цього стали доповіді В. Посвалюка на Міжнародних конференціях – Міжнародної Гільдії трубачів (США, 2000 р.), Міжнародної конференції Європейської Гільдії трубачів (Німеччина, 2003 р.), Міжнародному фестивалі трубачів м. Бад-Закінген та у місті Вюрцбург (Німеччина, 2004 р.).

Завдяки особистим і творчим контактам В.Т. Посвалюка з відомими трубачами світу – Т. Докшицером, Ю. Усовим і А. Селяніним (Росія), доктором Є. Тарром (Німеччина), Дж. Феддісом, С. Шенеттом і У. Марсалисом (США) та ін. широкий загал професіоналів і прихильників духового мистецтва України став більш обізнаним щодо досягнень виконавства на трубі у провідних країнах світу.

В.Т. Посвалюк став одним з ініціаторів і організаторів проведення в Києві Міжнародного музичного форуму – Конференції Євро-міжнародної Гільдії трубачів і Першого міжнародного конкурсу трубачів (7-10 жовтня 1998 р). У листі на адресу Оргкомітету Т. Докшицер дав високу оцінку конференції і конкурсу, зокрема зазначив значний ентузіазм у їх проведенні членів Української Гільдії трубачів і особисті заслуги її Президента В.Т. Посвалюка.

До 10-річчя Гільдії трубачів – професіоналів України Валерій Терентійович 27 вересня 2004 року організував ювілейний концерт в Національному залі органної музики за участі членів Гільдії та гостей. В програмі концерту прозвучали "Святкові фанфари" Євгена Станковича у виконанні державного духового оркестру України під орудою Олексія Рощака, "Фінал концерту-сонати для труби з оркестром Г.Ф. Телемана у виконанні президента Гільдії В.Т. Посвалюка, "Варіації на тему Каста Діва" з опери В. Беліні "Норма" у виконанні квінтету "Київ-Брас", соліст Андрій Ільків. В концерті взяли участь легендарні Київський квартет саксофоністів, керівник Юрій Василевич, Київський квартет тромбоністів, керівник Федір Крижанівський, Канадський брас-квінтет, керівник Фред Міллс, солісти-трубачі Л. Шелтон, Джефрі Пайпер з США, українські трубачі В. Єрьоменко, С. Дем'янчук, В. Лейсман, О. Колінько, К. Посвалюк, Ю. Кафельніков, В. Іванов, А. Погрібний, П. Полонський. Цей мистецький проект було реалізовано за сприяння Київської міської державної адміністрації, Посольства Канади в Україні та СП "Комора".

Багатогранність його творчої діяльності заслуговує на високу оцінку. Варто зазначити перелік його науково-методичних й музикознавчих праць щодо проблематики національної і європейської духової музики. За останні десятиріччя науковий доробок вченого налічує десятки досліджень, серед яких:

Монографії:

Посвалюк В.Т. Трубачі Києва: минуле і сьогодення, Редакція журналу "Всеукраїнський Брас-бюлетень", Київ, 1998 – 34 с.

Посвалюк В.Т. Мистецтво гри на трубі в Україні / В.Т. Посвалюк Монографія.-Київ: КНУКіМ, 2006. – 400 с.

Посвалюк В.Т. Вільгельм Мар'янович Яблонський (до 120-річчя від дня народження) : монографія / В.Т. Посвалюк. – К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2009. – 160 с. : іл. 32.

Навчальні посібники:

Посвалюк В.Т. Щоденні самостійні вправи трубача / В.Т. Посвалюк. – навчальний посібник. К. ДМЦМЗКМ. 1998. – 47 с.

Посвалюк В.Т. Щоденні самостійні вправи трубача / В.Т. Посвалюк. – навчальний посібник. Видання друге, виправлене та доповнене. К. ДМЦМЗКМ. 2003. – 56 с.

Посвалюк В.Т. Історія виконавства на трубі. Київська школа. (друга половина XIX – XX ст.). Навчальний посібник /В.Т. Посвалюк. – К.: КНУКіМ, 2005 – 158 с.

Посвалюк В.Т. Труба-пікколо у виконавській практиці трубача. Навчальний посібник / В.Т. Посвалюк – К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського. 2008. – 68 с.

Навчально-методичні посібники:

Посвалюк В.Т. Ежедневные комплексные упражнения трубача. : учебно-методическое пособие /В.Т. Посвалюк. – К.: Всеукраинский брас-бюлетень. 2000. – 34 с.

Посвалюк В.Т. Щоденні самостійні вправи трубача. : навчально-методичний посібник / В.Т. Посвалюк. – К.: Всеукраїнський брас-бюлетень. 2002. – 56 с.

Посвалюк В.Т. Ліричні твори М.В. Лисенка в транскрипції для труби: навчально-методичний посібник / В.Т. Посвалюк. – К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2015. – 64 с. + 16 с. дод.

Довідкові видання:

Посвалюк В.Т., Посвалюк К.В. Історія кафедри духових і ударних інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського у фотографіях. /В.Т. Посвалюк, К.В. Посвалюк – К. : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2010. – 224 с. : іл.

Всеукраїнський брас-біюлетень, щорічний музичний журнал, /редактор В.Т. Посвалюк, засновник Гільдія трубачів-професіоналів України, Київ. Випуск № 1 (1995рік) – № 10 (2004 рік).

В науковому доробку Валерія Терентійовича більше 50 наукових статей з історії інструментального виконавства, методики навчання гри на трубі, а також участь у багатьох міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

В.Т. Посвалюк неодноразово очолював журі Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів виконавців на духових інструментах, запрошувався головою державних екзаменаційних комісій навчальних закладів музичної освіти України, активно пропагував творчість українських композиторів, неодноразово проводив майстер-класи на семінарах, конкурсах і конференціях.

Склад журі конкурсу ім. В. Старченка в м. Рівне, 2007 рік. Зліва направо: Федір Крижанівський, Валерій Посвалюк, Валерій Богданов, Петро Круль, Степан Цюлюпа, Ярослав Сверлюк.

Саме з пропозиції Валерія Посвалюка в 2005 році завідувачем кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ Степаном Цюлюпою було засновано Всеукраїнський конкурс молодих виконавців (ансамблів) на духових та ударних інструментах імені В'ячеслава Старченка в м. Рівне. Конкурс проведено в 2005 – 2018 роках кафедрою духових та ударних інструментів Інституту мистецтв завдяки особистій підтримки ректора Рівненського державного гуманітарного університету професора Руслана Михайловича Постоловського та управлінсь культурі, освіти, молоді та спорту міста і обласної державної адміністрації. Валерій Терентійович усі ці роки очолював склад журі в номінації мідних духових інструментів цього престижного в Україні мистецького форуму.

Висновки. Діяльність видатного педагога, науковця, музиканта – трубача Валерія Посвалюка в Україні та за її межами залишила яскравий слід для нащадків, показала приклад уміння зберегти та примножити традиції духового інструментального виконавства їх національну самобутність, культуру, згуртованість у вирішенні всіх соціально-культурних завдань. Високий професійний рівень викладання фахових дисциплін, аналітичний розум, ґрунтовні теоретичні та практичні знання дали можливість створити власну школу гри на трубі на основі наукових досліджень та методичних розробок. В.Т. Посвалюк виховав цілу плеяду лауреатів всеукраїнських та міжнародних конкурсів, артистів симфонічних та духових оркестрів України та за кордоном. Його наукові та методичні праці знані і широко використовуються в навчальному процесі закладів вищої освіти при викладанні

фахових дисциплін з історії та методики духового інструментального виконавства. Це, безперечно надало поштовх у розвитку науки, культури та освіти в Україні.

17 липня 2018 року відійшов у потойбічний світ Валерій Терентійович Посвалюк. Його багатогранна творча та наукова діяльність заслуговує на повагу і потребує глибокого та всебічного осмислення, вивчення і подальшого розвитку "школи Посвалюка" його учнями-послідовниками.

Література:

1. Апатский В.Н. История духового музыкально-исполнительского искусства. Книга 2. / В.Н. Апатский. Учебное пособие. – К.: ТОВ "Задруга", 2012. – 408 с.
2. Галузевская О.Г. В Киеве трубили на всю Европу. // Факты – 1998. – 22 октября № 203 – 204.
3. Кавунник О.А. Валерій Посвалюк – Творчий портрет. Монографія. / О.А.Кавунник. – Дизайн-студія "Міланік. – Ніжин – 2007. – 70 с.
4. Марценюк Г.П. Грані таланту. Монографія. / Г.П. Марценюк. – ДП "Інформаційно-аналітичне агентство. – Київ – 2008. – 160 с.
5. Посвалюк В.Т. Історія і сьогодення кафедри мідних духових і ударних інструментів НАМУ ім. П.І. Чайковського. Збірник матеріалів V-ої Міжнародної науково-практичної конференції "Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя". Випуск 5. / Упорядник С.Д. Цюлюпа. – Рівне: Волинський обереги, 2013. – 47-58 с.
6. Посвалюк В.Т. Вільгельм Мар'янович Яблонський (до 120-річчя від дня народження). Монографія. / В.Т. Посвалюк. – К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2009. – 160 с. іл. 32 с.
7. Цюлюпа С.Д. Історія кафедри духових та ударних інструментів Рівненського державного гуманітарного університету: минуле і сучасне. Навчальний посібник / С.Д. Цюлюпа. Рівне: видавець О. Зень, 2012. – 240 с.

УДК 780.8 : 780.64

Гишка І.С.,
м. Львів

ПЕРША І ЄДИНА В ДЕРЖАВІ УКРАЇНА

У статті розглядаються питання становлення та розвитку першої і єдиної в історії сучасної України кафедри, яка готує військових диригентів для збройних сил України. Подаються урядові документи, на базі яких створювався та реформувався Вищий військовий навчальний заклад у підпорядкування якого увійшла Кафедра військового диригування, відтак її назву було двічі змінено на Військово-диригентську а сьогодні Кафедру музичного мистецтва. Розглянуто питання її структури, створення матеріальної та навчально-методичної бази, історії забезпечення науково-педагогічними працівниками, шляхи розвитку протягом чверті сторіччя, її досягнення та перспективи розвитку.

This article deals with the problems of the formation and development of the first and the only department in the history of modern Ukraine, which prepares military conductors for the armed forces of Ukraine. Government documents have been presented, which created and reformed the Higher Military Educational Institution, under which the Department of Military Conducting became subordinate. So, for the military conductor, the name was changed twice, and today it is named the Department of Musical Arts. The details of its structure, educational curriculum and methodological basis, the history of the provision of scientific and pedagogical materials, the way of the development during the quarter of the century, and its achievements and prospects for further development have been considered.

Artykuł zajmuje się zagadnieniami tworzenia i rozwoju pierwszego i jedyne w historii współczesnej Ukrainy, wydziału przygotowującego wojskowych dyrygentów dla Sił Zbrojnych. Przedstawiono rządowe dokumenty, na podstawie których zostały utworzone i zreformowane Wyższe wojskowe instytucje oświatowe obejmujące prowadzenie wydziału dyrygentury wojskowej, stąd jej nazwa została dwukrotnie zmieniona z Wojskowej Dyrygentury na obecną nazwę Wydziału Sztuk Muzycznych. Zostały rozpatrzone kwestie struktury, materiału, bazy edukacyjnej, historii zapewniającej kadrę naukową i pedagogiczną oraz osiągnięcia i perspektywy jego rozwoju w ciągu ostatnich 25 lat.

Перша і єдина в державі Україна – саме так від часу свого створення й до сьогодні називають кафедру, яка готує військових диригентів для Збройних сил України. Погодимося, що 25 років її існування, це чверть століття, – чималий термін, який вимагає, і згадки і аналізу. То ж саме це й стало об'єктом і предметом даного дослідження. У цьому також новизна даного дослідження.

1991 рік відкрив нову сторінку новітньої історії. З набуттям України незалежності постали питання забезпечення її національними кадрами у тому числі й професійними військовими. Так, до